

Основні показники діяльності у сфері охорони промислової власності України у I кварталі 2017 року

Марина ШЕНКАРЕНКО,

заступник начальника відділу економіки та статистики інтелектуальної власності Укрпатенту,
м. Київ

Евітовий досвід показує, що інноваційний шлях розвитку тісно пов'язаний з використанням інтелектуального потенціалу. Саме тому провідними чинниками економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва в сучасних умовах стає інтенсифікація роботи зі створення об'єктів промислової власності, ефективне використання вже наявного інтелектуального потенціалу.

На жаль, в Україні, починаючи з 2013 року, спостерігається спадна тенденція у поданні заявок на винаходи. Хоча у I кварталі 2017 року кількість заявок на винаходи на декілька одиниць перевищила показник 2016 року, порівняно з показником 2013 року кількість заявок зменшилась на 28% (табл. 1, рис. 1).

Кількість заявок від національних заявників зменшилась відповідно на 24%, від іноземних заявників — на 32%.

Таблиця 1

Надходження заявок на винаходи і корисні моделі в I кварталі 2013-2017 рр.

	2013	2014	2015	2016	2017
Винаходи	1 325	1 122	1 082	947	958
національні заявники	706	556	575	527	534
іноземні заявники	619	566	507	420	424
Корисні моделі	2 595	2 165	1 923	2 406	2 122
національні заявники	2 562	2 128	1 903	2 382	2 106
іноземні заявники	33	37	20	24	16

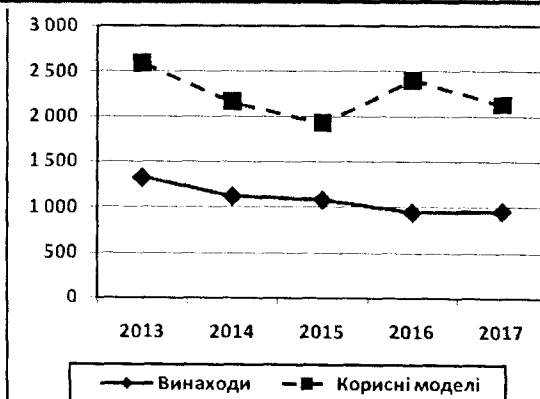
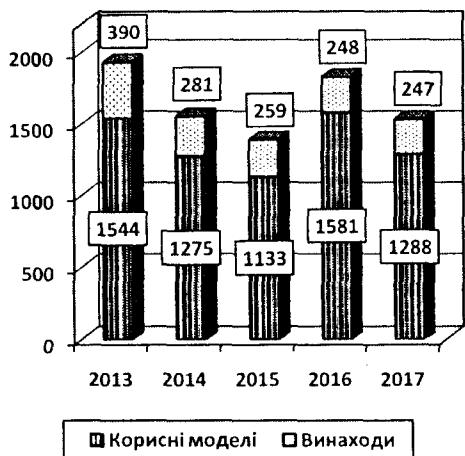

Рис. 1. Динаміка надходження заявок на винаходи та корисні моделі

Національні заявники – юридичні особи

Національні заявники – фізичні особи

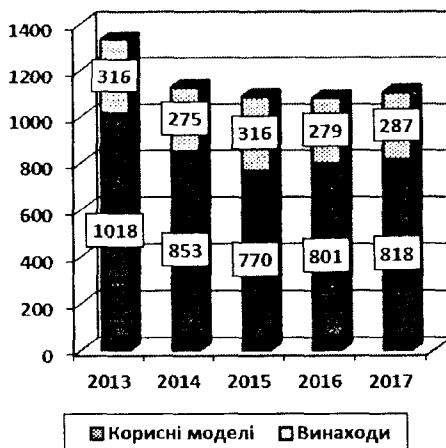

Рис. 2. Співвідношення заявок на винаходи і корисні моделі від юридичних та фізичних осіб

проти показника 2013 року.

Кількість заявок на корисні моделі зменшилась на 12% і 18% відповідно.

Спостерігалася тенденція зниження активності заявників – юридичних осіб і, відповідно, зниження частки заявок від них. Так, порівняно з аналогічним періодом 2016 року кількість заявок від юридичних осіб зменшилась на 14%. Така тенденція формувалася за рахунок національних заявників – юридичних осіб, частка заявок від яких зменшилась з 63% у I кварталі 2016 року до 58% у I кварталі 2017 року (рис. 2). Натомість 95% заявок на винаходи і корисні моделі від іноземних заявників подано юридичними особами.

Национальними заявниками – фізичними особами подано понад 1,1 тисячі заявок на винаходи та корисні моделі, що

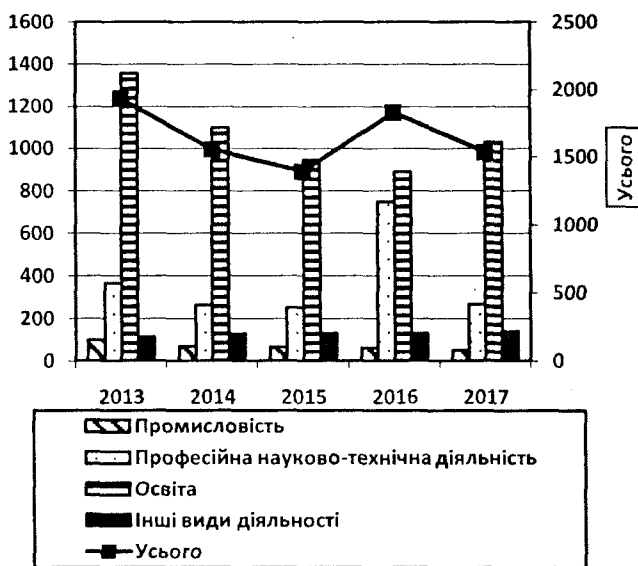

Рис. 3. Динаміка надходження заявок на винаходи та корисні моделі у розподілі за видами економічної діяльності заявників

Таблиця 2

Надходження заявок на промислові зразки в I кварталі 2013-2017 років

	2013	2014	2015	2016	2017
Усього заявок	527	668	471	524	546
національні заявники	441	539	381	452	473
іноземні заявники	86	129	90	73	73

на 2,3% перевищує показник відповідного періоду 2016 року.

Слід зазначити, що питома вага заявок на винаходи була вищою серед заявників фізичних осіб, як і в попередні роки.

Традиційно найбільш активними серед заявників юридичних осіб були організації, які працюють у галузях «Професійна науково-технічна діяльність» і «Освіта» (рис 3). У I кварталі 2017 року ними подано майже 1,3 тисячі заявок на винаходи та корисні моделі (84,6%). При цьому кількість заявок у галузі «Освіта» зросла на 16% порівняно з I кварталом 2016 року і становила понад 67% від загальної кількості заявок, поданих юридичними особами. Натомість кількість заявок у галузі «Професійна науково-технічна діяльність» значно зменшилась порівняно з аналогічним періодом минулого року. Це пов'язано з тим, що у I кварталі 2016 року спостерігалось різке зростання кількості заявок на корисні моделі, поданих науковими

закладами МОЗ України, а саме Українським державним науково-дослідним інститутом реабілітації інвалідів, що було зумовлено пошуком нових технічних рішень у галузі реабілітації військових.

Невисокою залишається винахідницька активність у промисловості: промисловими підприємствами подано 50 заявок на винаходи та корисні моделі (проти 60 заявок у попередньому році). Їх частка в загальній кількості поданих заявок склала лише 3,3%.

Найбільш активними в поданні заявок у промисловості були підприємства з виробництва машин та устаткування, хімічної та нафтохімічної промисловості, металургії та виробництва комп'ютерів, електронної та оптичної продукції.

До організації з високими показниками винахідницької активності належать заклади освіти й наукові організації, підпорядковані Міністерству освіти і науки України (621 заявка). Міністерству

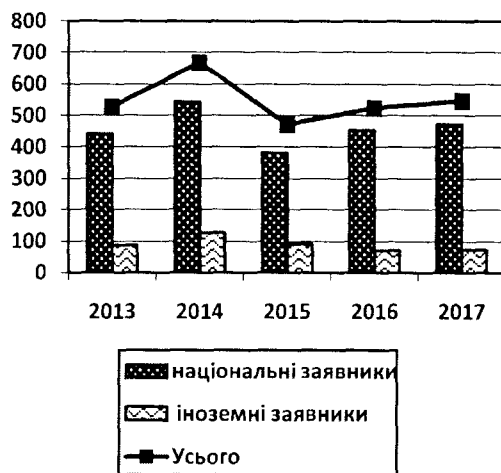

Рис. 4. Динаміка надходження заявок на промислові зразки

Таблиця 3

Надходження заявок на знаки для товарів і послуг у I кварталі
2013-2017 років

	2013	2014	2015	2016	2017
Усього заявок	7 921	6 759	6 543	8 741	8 630
національна процедура	5 454	4 530	4 521	6 956	7 061
національні заявники	4 304	3 507	3 666	6 121	6 217
іноземні заявники	1 149	1 023	855	835	844
міжнародна процедура	2 468	2 229	2 022	1 785	1 569

охорони здоров'я України (290 заявок), Національній академії наук України (91 заявка), Національній академії медичних наук України (90 заявок), Національній академії аграрних наук України (79 заявок), Міністерству аграрної політики і продовольства України (64 заявки).

Аналіз розподілу загальної кількості поданих заявок на винаходи та корисні моделі в регіональному розрізі свідчить, що 73% від їх загальної кількості подано заявниками м. Київ – 725 заявок, Харківської (355 заявок), Дніпропетровської (249), Львівської (134), Одеської (119), Полтавської (95), Донецької (91), Вінницької (84), Тернопільської (81) областей.

У I кварталі 2017 року кількість заявок на промислові зразки зросла на 4% порівняно з I кварталом 2016 року, за рахунок зростання активності національних заявників (табл. 2, рис. 4).

Частка заявок від іноземних заявни-

ків залишається незначною й становить 13,4% від загальної кількості заявок на промислові зразки.

Найбільш активними серед іноземних країн залишалися заявники з Російської Федерації (12 заявок), але їх частка скоротилася з 57,5% у I кварталі 2016 року до 16,5% у I кварталі 2017 року. Також активними були заявники Німеччини (10 заявок) та Японії (7 заявок).

У I кварталі 2017 року темпи зростання кількості заявок на знаки для товарів і послуг за національною процедурою суттєво сповільнилися порівняно з I кварталом 2016 року. Так, кількість заявок від національних заявників збільшилася лише на 1,6% проти майже 67% у I кварталі 2016 року. Кількість заявок від іноземних заявників практично не змінилася порівняно з аналогічним періодом минулого року, а їх частка становила майже 12% (табл. 3, рис. 5). При цьому порівняно з I кварталом 2013 року ця

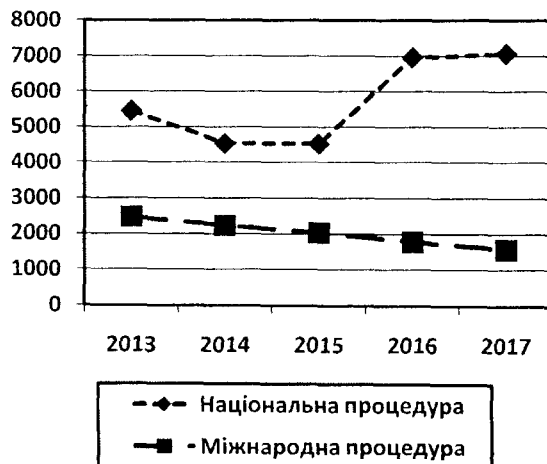

Рис. 5. Динаміка надходження заявок на знаки для товарів і послуг

Основні показники діяльності у сфері ПВ у I кварталі 2017 року

Рис. 6. Розподіл знаків для товарів і послуг, заявлених національними заявниками, за видами діяльності

частка зменшилася більше ніж на 9%.

Протягом п'яти років зберігалася тенденція зменшення кількості заявок, поданих за міжнародною процедурою. Так, кількість міжнародних заявок у I кварталі 2017 року зменшилася більше ніж на 12% порівняно з аналогічним періодом минулого року та майже на 37% — порівняно з I кварталом 2013 року.

Найбільш активними в поданні заявок за національною процедурою, як і в минулому році, були заявники зі США (140 заявок), Кіпру (101) та Великої Британії (59). Майже у 2.5 рази скороти-

лася кількість заявок від заявників із Швейцарії (50 проти 123 заявок у I кварталі 2016 року), більше ніж на 17% — від заявників Індії та на 23% — від заявників з Російської Федерації.

У поданні заявок за Мадридською системою найбільш активними були заявники з Німеччини (254 заявки), Російської Федерації (128), Італії (121), Китаю та Франції (по 119 заявок). Кількість заявок від заявників зі США, які посідали в I кварталі 2016 року першу позицію, скоротилася на 36% (109 заявок проти 169).

Таблиця 4
Показники реєстрації охоронних документів на об'єкти промислової власності в I кварталі 2013-2017 років

	2013	2014	2015	2016	2017
Усього зареєстровано	7 101	7 278	5 775	6 144	7 067
Винаходи	975	863	747	680	676
Корисні моделі	2 447	2 309	2 034	1 872	2 198
Промислові зразки	382	543	444	644	620
Знаки для товарів і послуг	3 297	3 563	2 550	2 948	3 573
Міжнародні реєстрації за Мадридською системою	1 752	2 623	2 141	1 993	1 690

У I кварталі 2017 року найбільша кількість знаків, заявлених за національною процедурою, належала до таких видів діяльності, як «Управління, зв'язок, нерухоме майно та фінансові операції» (2 926), «Сільськогосподарська продукція та послуги» (2 320), «Фармацевтика, здоров'я, косметика» (1 487), «Дозвілля, освіта, навчання» (1 320), «Наукові дослідження, інформаційні та телекомунікаційні технології» (1 294). Пріоритетні напрями для національних заявників наведено на **рис. 6**.

Іноземні заявники переважно заявляли знаки, що належать до таких галузей, як «Фармацевтика, здоров'я, косметика» (411), «Сільськогосподарська продукція та послуги» (241) й «Управління, зв'язок, нерухоме майно та фінансові операції» (183).

Порівняно з аналогічним періодом 2016 року, загальна кількість зареєстрованих охоронних документів збільшилася на 15% (**табл. 4**). Кількість зареєстрованих патентів на корисні моделі збільшилася на 17%, свідоцтв на знаки для товарів і послуг – на 21%. Кількість зареєстрованих патентів на винаходи зменшилася на 1%, патентів на промислові зразки – на 4%. Кількість міжнародних реєстрацій зменшилася на 15%.

Станом на 1.04.2017 всього до державних реєстрів внесено 493 603 охоронні документи, з них: 118 817 патентів на винаходи; 115 089 патентів на корисні моделі; 33 103 патенти на промислові зразки; 224 794 свідоцтва на знаки для товарів і послуг; 13 свідоцтв на топографії ІМС; 3 111 реєстрацій кваліфікованих зазначень походження товарів; 29 свідоцтв на право використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів.

Слід зазначити, що, оскільки процес створення нових технічних рішень на рівні винаходу тісно пов'язаний із науково-технічною діяльністю, ефективність

винахідництва значною мірою залежить від обсягів фінансування науки і чисельності спеціалістів, які безпосередньо залучені до виконання наукових досліджень і розробок.

Отже, однією з причин негативних тенденцій у сфері охорони промислової власності є недостатнє фінансування наукових досліджень і розробок, які є основною рушійною силою інновацій. Так, за даними Державної служби статистики України, питома вага витрат на виконання наукових і науково-технічних робіт у ВВП (наукоємність ВВП) в Україні постійно зменшується (з 0,99% у 2005 році до 0,62% у 2015 році). У той час як у країнах ЄС-28 цей показник становив у 2015 році 2,03% проти 1,74% у 2005 році (<http://ec.europa.eu/eurostat/statistics>), а одним з цільових завдань стратегії Європа 2020 є збільшення наукоємності ВВП до 3%.

Постійно зменшується і кількість дослідників (з 85,2 тис. осіб у 2005 році до 53,8 тис. осіб у 2015 році). У країнах ЄС протягом останніх років навпаки спостерігається тенденція зростання, так, у 2014 році кількість дослідників становила 1755,9 тис. осіб, що на 13% більше, ніж у 2009 році.

У 2015 р. частка виконавців наукових досліджень і розробок (дослідників, техніків і допоміжного персоналу) у загальній кількості зайнятого населення становила 0,50% (у тому числі дослідників – 0,33%). За даними Євростату цей показник у 2014 році в країнах ЄС-28 становив 1,3%.

Такі негативні тенденції свідчать про низьку ефективність державної політики у напрямку створення передумов для структурної перебудови економіки на основі докорінного технологічного оновлення, забезпечення внутрішнього ринку конкурентною наукоємною продукцією та виходу з цією продукцією на світові ринки.